

Östhammars kommun
Stångörsgatan 10, Box 66
742 21 Östhammar

**Tillsyn enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem; Östhammars
kommuns informationsansvar i valfrihetssystem avseende
daglig verksamhet**

Konkurrensverkets beslut

Granskningen av Östhammars kommuns informationsansvar valfrihetssystem
avseende daglig verksamhet föranleder ingen åtgärd.

Ärendet avslutas.



Ärendet

1. I mars 2022 uppmärksammande Konkurrensverket genom sin omvärldsbevakning att Östhammars kommun (kommunen) har ett annonserat valfrihetssystem avseende daglig verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och att kommunen på sin webbplats endast lämnade information i form av länkar till leverantörernas webbplats respektive Facebooksida.
2. Konkurrensverket inledde mot den bakgrunden en granskning och har bedömt den information som lämnas på kommunens webbplats och i pappersform.
3. Kommunen har under utredningen uppgett bland annat följande.
4. Kommun har ett valfrihetssystem avseende daglig verksamhet enligt LSS och har avtal med två leverantörer. Någon annan information än den Konkurrensverket har noterat lämnas inte på kommunens webbplats.
5. Kommunen lämnar broschyrer om leverantörerna i pappersform till enskilda vid intresse. Det finns även en presentationsmall som leverantörerna kan fylla i. Under Konkurrensverkets utredning har kommunen begärt att mallen fylls i av leverantörerna och har även publicerat den på kommunens webbplats. Broschyerna som har delats ut i pappersform har även tillgängliggjorts på kommunens webbplats.
6. Den information som finns i broschyrerna och informationen på leverantörernas webbplats respektive Facebooksida granskas av kommunen.

Skäl för beslutet

Rättslig reglering

7. Valfrihetssystem enligt LOV kan tillämpas på bland annat omsorgs- och stödverksamhet för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt på hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt 1 kap. 1 § LOV avses med valfrihetssystem ett förfarande där enskilda har rätt att välja den leverantör som ska utföra tjänsten och som en upphandlande myndighet godkänt och tecknat kontrakt med. En förutsättning för att ett valfrihetssystem ska få positiva effekter på kvalitet, brukarinflytande och kostnadseffektivitet är att enskilda ges en reell möjlighet att välja utförare. För att kunna välja krävs att enskilda ges möjlighet att göra rationella val utifrån egna behov och preferenser. Detta kräver tillgänglig och jämförbar information om valalternativen.¹

¹ Prop. 2008/09:29 s. 90.



8. Enligt 9 kap. 1 § LOV ska den upphandlande myndigheten till enskilda lämna information om samtliga leverantörer som myndigheten tecknat kontrakt med inom ramen för ett valfrihetssystem. Informationen som lämnas ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig. En anledning till att ett stort informationsansvar har lagts på den upphandlande myndigheten är att tjänsterna är av sådan art att regelrätt marknadsföring inte ger medborgarna tillräcklig information för att göra ett välgrundat val i en fråga som är av stor betydelse för enskilda.²
9. Enligt förarbetena ansvarar kommunen för att alla enskilda, det vill säga brukare, patienter eller invånare oavsett fysisk eller psykisk kapacitet får en så fullgod information som möjligt om de olika valbara leverantörerna. Detta innebär att informationen måste anpassas till den individ som ska välja.³
10. Informationen ska vara saklig, vilket bland annat innebär att informationen ska vara konkurrensneutral och inte vara till fördel för någon eller några leverantörer.⁴
11. Informationen ska vara relevant vilket exempelvis kan innebära att enskilda får information om vilka tjänster leverantörerna tillhandahåller, information om personalen och dess kompetens, utbildningsnivå och kapacitet, språkkunskaper samt antalet anställda och antalet anställda omräknat till heltid. Vidare bör enskilda få information om leverantörens verksamhetsmål och speciella inriktningar, personalkontinuitet samt resultat av brukarundersökningar.⁵
12. Vidare är det viktigt att informationen ska vara jämförbar för att enskilda ska kunna göra ett aktivt val. Det är därför viktigt att kommunen i informationsmaterialet presenterar eventuella skillnader i inriktning och kompetens mellan leverantörerna.⁶
13. Informationen ska även vara lättillgänglig vilket innebär att den ska finnas tillgänglig på ett lätt och enkelt sätt, bland annat på kommunens webbplats, genom informationsfoldrar och muntligen.⁷
14. Att informationen ska vara lättförståelig innebär att informationen måste utformas utifrån de behov som den enskilde har. Det ska således finnas både

² A prop. s. 97.

³ A prop. s. 145.

⁴ A prop. s. 145.

⁵ A prop. s. 145.

⁶ A prop. s. 145.

⁷ A prop. s. 145.



skriftlig och muntlig information, information på andra språk och anpassad till olika former av funktionsnedsättning.⁸

Konkurrensverkets bedömning

15. Det är kommunen som är huvudansvarig för att lämna information till enskilda om leverantörerna i valfrihetssystemet. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig.
16. Kommunen har sedan utredningen inleddes begärt att kommunens presentationsmall fylls i av leverantörerna och har även publicerat dem på sin webbplats. Broschyrerna som tidigare har delats ut i pappersform har även tillgängliggjorts på kommunens webbplats. Detta gör att Konkurrensverket vid en sammantagen bedömning anser att den aktuella granskningen inte föranleder någon ytterligare åtgärd. I sammanhanget vill Konkurrensverket dock understryka vikten av att kommunen säkerställer att informationsansvaret enligt LOV uppfylls, bland annat kraven på saklighet och jämförbarhet.

Allmänt om Konkurrensverkets tillsyn

Konkurrensverket har i uppdrag att utöva tillsyn över LOV. I tillsynen ingår att verka för en enhetlig lagtillämpning samt att uppmärksamma och förebygga regelöverträdelser.

Konkurrensverkets granskning i ett enskilt ärende kan visa att en upphandlande myndighet har agerat i strid med LOV. Konkurrensverket kan då sammanfatta resultatet av tillsynen i ett beslut. Genom att fatta ett tillsynsbeslut kan Konkurrensverket peka på förfaranden hos myndigheten som är i strid med regelverket eller göra andra påpekanden som är motiverade.

Detta beslut har fattats av generaldirektören Rikard Jermsten. Föredragande har varit föredragande jurist Anders Larsson.

Beslutet undertecknas inte egenhändigt och saknar därför namnunderskrift.

Rikard Jermsten

Detta beslut publiceras på Konkurrensverkets webbplats.

⁸ A prop. s. 145.